

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԸՆԴԴԻՄԱԽՈՍԻ ԿԱՐԾԻՔ

Ե.27.01 «Էլեկտրոնիկա, միկրո և նանոէլեկտրոնիկա»
մասնագիտությամբ տեխնիկական գիտությունների թեկնածուի
աստիճանի հայցման ներկայացրած
Արթուր Արայիկի Ղազարյանի
«Մեքենայական ուսուցման կիրառմամբ ինտեգրալ սխեմաների
ֆիզիկական նախագծման միջոցների մշակումը» թեմայով
ատենախոսության վերաբերյալ

Ատենախոսության թեմայի արդիականությունը

Ինտեգրալ սխեմաների նկատմամբ պահանջարկի զգալի աճի հետևանքով վերջին տարիներին էապես խստացել են դրանց նախագծմանը ներկայացվող պահանջները, ինչը զուգակցվել է նաև տեխնոլոգիական և կառուցվածքային սահմանափակումների ուժեղացմամբ: Այս միտումը պայմանավորված է ինչպես հաշվողական համակարգերի արդյունավետության նկատմամբ աճող ակնկալիքներով, այնպես էլ սարքերի մասշտաբավորման ընդհանուր ուղղվածությամբ: Արդի ինտեգրալ սխեմաներում զգալիորեն ավելացել է միավոր մակերեսում տեղակայվող տարրերի քանակը, ինչը հանգեցրել է էական բարդությունների տոպոլոգիական նախագծման փուլում: Տարրերի փոխադարձ դասավորության, դրանց միջև եղած միջմիացումների օպտիմալացման և այլ խնդիրներ դարձել են ավելի դժվարալուծ՝ պահանջելով ավելի ճշգրիտ և բազմազործոն մոտեցումներ: Ներկայումս նշված խնդիրները շարունակաբար բարդանում են ինչպես տարրերի քանակի, այնպես էլ դրանց փոխկապակցվածության աճի հետևանքով, ինչի արդյունքում դրանց լուծումն այլևս չի բավարարում ավանդական եղանակներով սահմանված մոտեցումներին: Դասական ալգորիթմական մեթոդների սահմանափակ հնարավորություններն այս ոլորտում օբյեկտիվ անհրաժեշտություն են ստեղծում մեքենայական ուսուցման մեթոդների ներդրման և կիրառման համար՝ որպես ավելի ճկուն ու հարմարվող լուծումներ ապահովող միջոց:

Ներկայումս առկա են ինտեգրալ սխեմաների ֆիզիկական նախագծման բազմաթիվ լուծումներ, որոնցում լայնորեն կիրառվում է մեքենայական ուսուցումը՝ որպես նախագծման գործընթացն ավտոմատացնելու և դրա արդյունավետությունը

բարձրացնելու միջոց: Այս մոտեցումները հնարավորություն են ընձեռում մշակել մեծածավալ տվյալներ, բացահայտել տարրերի դասավորության օրինաչափությունները և կանխատեսել նախագծման հնարավոր արդյունքները՝ նվազեցնելով ձեռքով կատարվող աշխատանքի ծավալը: Սակայն այս լուծումներում շարունակաբար պահպանվում են մի շարք անկյունաքարային խնդիրներ, որոնք էապես սահմանափակում են դրանց գործնական կիրառելիությունը: Դրանցից առանցքային են ուսուցման ընթացքում տվյալների մասնակի կորուստը, որը հանգեցնում է մոդելի ճշգրտության նվազման, ինչպես նաև գործընթացի բարձր ռեսուրսատարությունը՝ պայմանավորված հաշվողական հզորությունների, հիշողության և ժամանակի զգալի ծախսերով: Բացի այդ, հաճախ դժվարություններ են առաջանում ուսուցանված մոդելների ընդհանրացման կարողության հետ կապված, երբ մեկ խնդրի համար մշակված լուծումը բավարար արդյունավետություն չի ապահովում այլ պայմաններում կամ տարբեր կառուցվածք ունեցող սխեմաների դեպքում: Նշված խնդիրների առկայությունը վկայում է տվյալ ոլորտում հետագա հետազոտությունների և առավել կատարելագործված մոտեցումների մշակման անհրաժեշտության մասին:

Հաշվի առնելով վերը նշվածները, Ա.Ա. Ղազարյանի «Մեքենայական ուսուցման կիրառմամբ ինտեգրալ սխեմաների ֆիզիկական նախագծման միջոցների մշակումը» ատենախոսության թեման արդիական է:

Ատենախոսության կառուցվածքը

Ատենախոսությունը կազմված է ներածությունից, 3 գլուխներից, եզրահանգումից և 3 հավելվածներից: Այն պարունակում է 124 անուն գրականության ցանկ: Ատենախոսության ծավալը կազմում է 117 էջ, իսկ ընդհանուր ծավալը՝ հավելվածները ներառյալ կազմում է 136 էջ:

Ներածությունում ներկայացված է հետազոտվող թեմայի արդիականությունը, այդ ուղղությամբ կիրառվող մեթոդները, աշխատանքի նպատակը և գիտական նորույթը:

Առաջին գլխում ներկայացված են մեքենայական ուսուցման կիրառմամբ ֆիզիկական նախագծման առկա միջոցները, որոնք կիրառվում են նախագծման տարբեր փուլերում, մասնավորապես՝ հատակագծման, սնուցման ցանցի կազմակերպման, տարրերի տեղաբաշխման, սինքրոնացման ազդանշանի ծառի սինթեզի և ծրագծման ընթացքում: Յուրաքանչյուր փուլի համար մանրամասն քննարկվել են առկա մոտեցումների առանձնահատկությունները, դրանց

գործառնական սկզբունքները, ինչպես նաև բացահայտվել են այն թերություններն ու սահմանափակումները, որոնք խոչընդոտում են դրանց արդյունավետ կիրառմանը:

Երկրորդ գլխում ներկայացված են հայցորդի կողմից մշակված եղանակները, որոնք կիրառվում են ֆիզիկական նախագծման փուլերում հաջորդաբար՝ ապահովելով գործընթացի ամբողջականությունն ու հաջորդական կապը առանձին փուլերի միջև: Ներկայացվող մեթոդների համար մանրամասն քննարկվել են դրանց իրագործման միջոցները և տեխնիկական լուծումները, ինչպես նաև վերլուծվել են փորձնական եղանակով ստացված արդյունքները՝ դրանց արդյունավետությունն ու հավաստիությունը գնահատելու նպատակով:

Երրորդ գլխում ներկայացված է մշակված «Physical Methodology Optimizer (PMO)» ծրագրային միջոցը, որն ապահովում է վերը նկարագրված լուծումների գործնական կիրառման հնարավորությունը՝ դրանք միավորելով միասնական և ինտեգրված միջավայրում: Գլխում ներկայացված են նաև ծրագրային միջոցի օգնությամբ իրականացված նախագծման փորձարկումների համեմատական արդյունքները, որոնք հնարավորություն են ընձեռում օբյեկտիվ կերպով գնահատել առաջարկվող մոտեցումների առավելությունները՝ համեմատած գործող այլ եղանակների հետ:

Եզրահանգման մեջ ներկայացված են առաջարկված մեթոդների և մշակված ծրագրային միջոցի արդյունավետության գնահատման ամփոփ արդյունքները՝ հիմնված կատարված հետազոտությունների և փորձարկումների վրա: Ձևակերպված են աշխատանքի հիմնական եզրակացությունները, որոնք արտացոլում են ստացված գիտական և գործնական արդյունքների նշանակությունը, ինչպես նաև նշվում են առաջարկվող լուծումների կիրառման հնարավոր ուղղություններն ու հետագա կատարելագործման հեռանկարները: Կցված հավելվածները պարունակում են ատենախոսության հիմնական տեքստը լրացնող և հիմնավորող նյութեր, մասնավորապես՝ ստացված արդյունքների ներդրման ակտը, ծրագրային գործիքի նկարագրության առանձին հատվածներ, ինչպես նաև աշխատանքում օգտագործված աղյուսակների, նկարների և հապավումների ցանկերը՝ ապահովելով ներկայացված նյութի ամբողջականությունն ու հարմար ընկալելիությունը:

Ատենախոսության գիտական արդյունքների նորույթը և հիմնավորման աստիճանը.

Ատենախոսությունում առաջարկված մեթոդների գիտական նորույթները նկարագրված են ստորև.

- ինտեգրալ սխեմաների հատակագծման և սնուցման ցանցի նախագծման միավորված մեթոդը
- տեղաբաշխման և բազմապարամետրական լավարկման եղանակը
- սինքրոազդանշանի ծառի նախագծման և լավարկման մշակման հոսքուղին
- ծրագծման արդյունավետության բարձրացման մեթոդը

Գիտական դրույթների հավաստիությունը.

Ատենախոսությունում առաջարկված մոտեցումները և վերը նշված հիմնահարցերի լուծումները հրապարակվել են 12 գիտական աշխատանքներում:

Հեղինակի կողմից ստացված արդյունքների կարևորությունը գիտության և արտադրության ոլորտներում.

Առաջարկված մեթոդների կիրառման համար ստեղծված Physical Methodology Optimizer (PMO) ծրագրային միջոցի կիրառական նշանակությունը հաստատվում է դրա ներդրմամբ «ՍԻՆՈՓՍԻՍ ԱՐՄԵՆԻԱ» ՓԲԸ-ում: Ծրագրային միջոցի կիրառությամբ առաջարկված լուծումների օգտագործումը ցույց է տվել, որ այն պարզեցնում է նախագծման գործընթացը: Սեղմագիրը համապատասխանում է ատենախոսությանը և պարունակում է վերը նշված գլուխներում նկարագրված հիմնահարցերը և առաջարկված մեթոդները:

Աշխատանքում նկատված թերություններն են.

- Աշխատանքում հիմնականում կիրառվել է 14 նմ տեխնոլոգիական գործընթացը, և հայտնի չէ, թե որքան կկազմի առաջարկվող լուծումների արդյունավետությունը ավելի փոքր տեխնոլոգիական գործընթացներում
- Ատենախոսությունում բացակայում են ինտեգրալ սխեմաների համար առաջադրված տեխնիկական պահանջները, մասնավորապես հաճախությունը և մակերեսը
- Ատենախոսությունում չի ներկայացվել ծրագրային միջոցի կիրառելիության տնտեսական գնահատականը, ինչպես նաև չի կատարվել կիրառվող ռեսուրսների գնահատում
- Ցանկալի կլիներ հավելվածում տեսնել մշակված սխեմաների փականային մակարդակով ներկայացումները
- Նկատվել են որոշակի ուղղագրական և մտքի ձևակերպման սխալներ

Եզրակացություն

Ուսումնասիրելով ատենախոսությունն ու սեղմագիրը՝ կարծում եմ.

Ա.Ա. Ղազարյանի «Մեքենայական ուսուցման կիրառմամբ ինտեգրալ սխեմաների ֆիզիկական նախագծման միջոցների մշակումը» թեմայով թեկնածուական ատենախոսությունն ավարտուն աշխատանք է, ունի նշանակալի գործնական արժեք և կատարված է բարձր գիտական մակարդակով: Սեղմագիրը համապատասխանում է ատենախոսությանը: Վերջինիս բովանդակությունը լիովին համապատասխանում է ՀՀ ԿԳՄՍՆ ԲԿԳԿ-ի կողմից Ե.27.01 «Էլեկտրոնիկա, միկրո և նանոէլեկտրոնիկա» մասնագիտության թեկնածուական ատենախոսություններին ներկայացվող պահանջներին, իսկ հեղինակն արժանի է տեխնիկական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանի շնորհման:

Պաշտոնական ընդիմախոս՝

տ.գ.դ., պրոֆեսոր

Ա.Խ. Խուդավերդյան

Ա.Խ. Խուդավերդյանի ստորագրությունը հաստատում եմ՝

ՀԱՊՀ-ի գիտական քարտուղար

Ս.Ս. Հովհաննիսյան

“26” հունիս, 2026թ